

S. Sayısı : 217

Türkiye Cümhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında imza edilen hudud mıntakasının emniyetine ve mezkûr mıntakada çıkan hâdise ve ihtilâfların tesviyesine aid mukavelenamenin tasdikına dair kanun lâyihası ve Hariciye ve Millî müdafaa encümenleri mazbataları (1/836)

T. B. M. M.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/1795

22-V -1937

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında 14 -mart -1937 tarihinde Tahranda akid ve imza edilen hudud mıntakasının emniyetine ve mezkûr mıntakada çıkan hadise ve ihtilâfların tesviyesine aid mukavelenamenin tasdiki hakkında Hariciye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 21 -V -1937 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekâlet vekili

Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe mazbatası

Türkiye Cümhuriyetinin İran Devleti Şehinşahisi ile münasebetleri 22 -IV -1926 tarihli dostluk ve iyi komşuluk mukavelesile tanzim edilmiş ve 9 -IV -1929 tarihinde de hudud mıntakasına aid bir anlaşma aktedilmiş ise de bu anlaşma bu günkü hudud vaziyeti ve ihtiyaçlarına kâfi gelmekte idi. Bilhassa İran Şehinşahı Âlâ Hazretine Ankarayı ziyaretlerinden sonra resanet kesbeden iki memleket arasındaki kardeşçe dostluk, coğrafi vaziyeti itibarile büyük bir ehemmiyeti olan Türk - İran hudud boyunda bir kaç seneden beri memnuniyetle müşahede edilen sükûnet ve asayişin istikrarı zmnında esaslı bir hudud mıntakası mukavelesinin akdini tabii ve zarurî kılmıştır. Bu suretle Tahranda cereyan eden çok dostça ve samimî müzakereler neticesinde Türkiye Cümhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında 14 mart 1937 tarihinde «Türkiye Cümhuriyeti İran Devleti Şehinşahisi arasında hudud mıntakasının emniyetine ve mezkûr mıntakada çıkan hâdiseli ihtilâfların tesviyesine aid mukavelename» akid ve imza edilmiştir.

Muhtelif komşu Devletlerle aktedilmiş bulunan aynı mahiyetteki mukavelelerle edinilen kıymetli tecrübelerin muhassalası olan bu mukavelename iki memleketin hudud makamları arasında sıkı bir iş birliği esasına dayanmakta ve hem hudud mıntakasının, hem de iki memleketin dahilî âsaişinin gereği gibi muhafazasına aid kuvvetli esaslar vazetmektedir.

Mukaddimesinden başka 29 maddeden ibaret bir metni ve ayrıca bir imza protokolünü ihtiva eden bu mukavelenamenin meriyet mevkiine girmesi için gereken muamelenin tekemmül ettirilmesinin Yüksek Büyük Millet Meclisinin tasvib ve tasdikına bağlı bulunduğu arz olunur.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Esas No. 1/836

Karar No. 32

27 - V - 1937

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetile İran Devleti Şehinşahi arasında 14 - mart - 1937 tarihinde Tahranda akid ve imza edilen hudud mmtakasının emniyetine ve mezkûr mmtakada çıkan hâdise ve ihtilâfların tesviyesine aid mukavelemenin tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 21 - V - 1937 tarihli kararile Büyük Meclise sunulan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte ve Hariciye vekâleti Kâtibi Umumî vekili Nebil Batı hazır olduğu halde encümenimizde tetkik ve müzakere olundu.

Hükûmetin esbabı mucibesine iştirak eden

encümenimiz mezkûr lâyihayı aynen kabul etmiş ve havalesi mucibince Millî Müdafaa encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe takdimine karar vermiştir.

Ha. En. Rs. N.	M. M. N.	Kâ.
Antalya	Kastamonu	Kastamonu
Dr. C. Tunca	Ş. İlden	Ş. İlden
Diyarbakir	Niğde	Kars
Z. M. Alsan	Kâmil İrdelp	M. Akyüz
Kütahya	Diyarbakir	Bolu
H. R. Gürpınar	Dr. T. Öngören	H. C. Çambel
Erzurum		
P. Demirhan		

Millî Müdafaa encümeni mazbatası

T. B. M. M.

M. M. encümeni

Esas No. 1/836

Karar No. 41

1 - VI - 1937

Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetile İran Devlet Şehinşahr arasında 14 - mart - 1937 tarihinde Tahranda akid ve imza edilen hudud mmtakasının emniyetine ve mezkûr mmtakada çıkan hâdise ve ihtilâfların tesviyesine aid mukavelemenin tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Büyük Meclise sunulan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte gönderildiğine dair olup Hariciye encümeninin mazbatasile encümenimize verilen kanun lâyihası memuru huzurile okundu ve görüşüldü:

Hükûmetin esbabı mucibesine encümenimizce de iştirâk edilmiş ve kanun lâyihası aynen kabul edilmiştir.

Yüksek Heyetin tasvibine arz edilmek üzere

Sayın Başkanlığa sunulmuştur.

M. M. E. Reisi	M. M.	Kâtib
Diyarbakir	Erzurum	Samsun
K. Sevüktekin	Ş. Koçak	R. Barkın
Antalya	Balıkesir	Balıkesir
C. Mengülibörü	H. Çarıklı	C. Esener
Bilecik	Çoruh	Elâziz
S. Bozok	A. Us	A. S. Ohkay
Erzurum	İstanbul	Kocaeli
A. Akyürek	Dr. H. Ş. Erel	N. Bozatkı
Manisa	Muğla	Sinop
K. N. Duru	N. Tuna	C. K. İncedayı
Tekirdağ	Tokad	Urfa
R. Apak	H. Konay	A. Yazgan
Yozgad		
C. Arat		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahi arasında 14 mart 1937 tarihinde Tahranda akid ve imza edilen kudud mintakasının emniyetine ve mezkûr mintakada çıkan hâdise ve ihtilâfların tesviyesine aid mukavelenamenin tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye Cumhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahi arasında 14 mart 1937 tarihinde Tahranda akid ve imza edilen hudud mintakasının emniyetine ve mezkûr mintakada çıkan hâdise ve ihtilâfların tesviyesine aid mukavelename kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — İşbu kanun neşri tarihinden itibaren muteberdir.

MADDE 3 — İşbu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

21 - V - 1937

Bş. V. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>K. Özalp</i>
Da. V.	Ha. V. V.	Ml. V.
<i>Ş. Kaya</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>S. Arıkan</i>	<i>A. Çetinkaya</i>	<i>C. Bayar</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>Rana Tarhan</i>	<i>Muhlis Erkmen</i>

MİLLÎ MÜDAFAA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye Cumhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahi arasında 14 mart 1937 tarihinde Tahranda akid ve imza edilen hudud mintakasının emniyetine ve mezkûr mintakada çıkan hâdise ve ihtilâfların tesviyesine aid mukavelenamenin tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Hükümetin 1 nci maddesi aynen.

MADDE 2 — Hükümetin 2 nci maddesi aynen.

MADDE 3 — Hükümetin 3 nci maddesi aynen.

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ İLE İRAN DEVLETİ ŞEHİNŞAHİSİ ARASINDA HUDUD MINTAKASININ EMNİYETİNE VE MEZKÜR MINTAKADA ÇIKAN HÂDİSE VE İHTİLÂFLARIN TESVİYESİNE AİD MUKAVELENAME

Bir taraftan Türkiye Reiscümhuru,
Diğer taraftan Majeste İran Şehinşahı,
Hudud mntakasında asayiş muhafaza ve bu mntakada çıkan hâdise ve ihtilâfların tetkik ve tesviesini teshil ve tesri için 9 nisan 1929 tarihli mukavelenamenin yerine kaim olmak üzere yeni bir mukavelename akdine karar vermişler ve Murahhas olarak,

Türkiye Reiscümhuru,

Sabık vekil, ve sabık Cemiyeti akvam nezdinde Daimî murahhas, Büyük Millet Meclisi azasından Ekselans Cemal Hüsnü Taray

ve

Orta elçi Ekselans Kemal Köprülüü,

Sa Majeste İran Şahinşahı:

Hariciye Nazırı Ekselans Enayetullah Samiyi

taayin eylemişlerdir.

Bu murahhaslar usulüne muvafık görülen salâhiyetnamelerini birbirine tebliğ ettikten sonra aşağıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Yüksek Âkid Taraflar, iki memleket arasındaki hududun her iki tarafında 50 kilometroluk bir mntakada çıkacak olan 2 nei maddede zikrolunan hâdise ve ihtilâfların, 4 neu maddede derpiş edilen hudud makamâtı tarafından işbu mukavelename ahkâmına tevfikân tetkik ve tesviye edileceğini kararlaştırmışlardır.

İşbu mukavelenamenin meriyet mevkiine girmesinden evvel çıkacak olan hâdise ve ihtilâflar diplomasî tarikile halledilecektir.

Madde — 2

«Hâdise ve ihtilâf» tabirile şunlar anlaşılır:

- Münferiden veya grup halinde, silâhlı veya silâhsız bir veya bir kaç kişi tarafından hududun gayri kanunî olarak geçilmesi,
- Kasdî olmayarak silâhlı veya silâhsız hudud muhafızları tarafından hududun geçilmesi,
- Kazaen ve fena niyetle olmamak şartile hususî şahıslar ve hudud mntakası memurları tarafından, matlub müsaade istihsal edilmeksizin, hududun geçilmesi,
- Şekavet, yağmakârlık, gash, hırsızlık ve kaçakerlık fiillerinden birini işlemek maksadile hududun geçilmesi,
- Gayri kanunî olarak hududun geçilmesine muavenet ve muzaheret ve bir Âkid Taraf arazisi sakinlerini diğer Taraf arazisine muhacerete teşvik,
- Nehir ve iska kanalları tesisatı ve hudud suları talveg hattı dahil olmak üzere hududun hemen yakınında bulunan inşaatın ve hudud taşlarının tahribi veya yerlerinin değiştirilmesi,
- Hükûmete ve müessesatı umumiyeye ve hususî eşhasa aid bir taraftaki emvalin gayri kanunî olarak diğer taraf arazisine nakli,
- Hayvanat ve sürülerin kazaen hududu geçmesi veya hududun diğer tarafa kaçırılması,
- Diğer Âkid Taraf arazisinde bulunan hudud karakol ve nöbetcilere veya aşışılara veyahud taşlarina silâh atılması,
- Bir Taraf arazisinde mukim eşhas tarafından diğer Taraf arazisinde mukim eşhas ve hudud muhafızlarına karşı vaki olan katil, cerh, ve bilcümle diğer tecavüz fiilleri,
- Diğer Taraf menfaatlerini zarardide etmek veya hudud mntakasının nizam ve asayişini

ihlâl etmek maksadile yapılacak hazırlıklar, teşebbüsler ve fiiller,

1) Hava tarikile hududun tecavüzü .

Madde — 3

İki Yüksek Âkid Tarafın merkezî salâhiyettar makamlarının evvelden müsaadesi istihsal edilmek kaydıle 4 ncü maddede zikrolunan hudud makamları, 2 nci maddede tadad edilen hâdise ve ihtilâflara müaşbih olub da bu maddede sarahaten derpiş edilmemiş olan hudud mntakasında çıkacak hâdise ve ihtilâfları dahi halledebileceklerdir.

Madde — 4

İşbu mukavelename ile derpiş olunan hâdise ve ihtilâflar, iki Tarafın, aşağıdaki makamları tarafından tetkik ve tesviye olunacaktır:

Türkiye Cümhuriyeti tarafından:

Birinci derecede: Kaymakamlar,

İkinci derecede: Valiler,

İran Devleti Şehinâşhisi tarafından

Birinci derecede: Komiser muavinleri,

İkinci derecede: Komiserler,

Yüksek Âkid Taraflar yukarıdaki makamları işgal edenlerin isimlerini, altıncı madde ahkâmına tevfikân, işbu mukavelenamenin meriyete girmesi tarihinden itibaren 15 gün azrında, diplomsî tarikile, birbirine bildirmeği muvafık görmüşlerdir.

Bu makamların sahiblerinde bilâhara husule gelecek değişiklikler, keza, diplomasî tarikile diğer tarafa bildirilecektir.

Madde — 5

Hudud makamlarının vazife ve salâhiyetleri aşağıdaki fıkralarda da gösterilmiştir:

a) İkinci maddede zikredilen hâdise ve ihtilâfların her biri evveleminde iki Yüksek Âkid Tarafın birinci derece makamları tarafından tetkik ve tesviye olunacaktır.

Bu makamların iki içtimada üzerinde anlaşamadıkları meseleler her iki Taraf ikinci derece hudud makamlarının tetkik ve tesviyesine arz olunacaktır,

b) Birinci derece hudud makamları muntazaman iki ayda bir defa toplanacaklardır. Fevkalâde içtimalar, görüşme mevzuunu bu husustaki mektubunda irae edecek olan bir Âkid Tarafın talebi üzerine, müstacelen yapılacaktır. Bu son takdirde davet olunan Taraf makamı içtimaa mümkün olan en kısa müddet zarfında gidecektir. Bir mâni zuhurunda bu makamlar diğer Taraf mukabil makamlarını haberdar etmekle mükelleftir.

c) İkinci derece makamlar senede iki defa ve lüzumu takdirinde müstacelen birleşeceklerdir. Her içtimanın tarih ve mahalli içtimadan lâakal bir ay evvel müttefikân tesbit olunacaktır.

d) Hudud makamları, işbu mukavelename ile derpiş olunan hâdise ve ihtilâflardan mütevellid tazminat miktarlarını tesbite dahi selâhiyettardır.

e) Yukarıda zikrolunan makamlar, toplanmalarını icab ettiren sebepleri ve toplanma neticesinde verilen kararları tesbit etmek suretile, Türk ve İran lisanlarıyla, iki nüsha olarak imzalarını taşıyan zabıtnameler tanzim edeceklerdir. Bu zabıtnameler aralarında teati edilecek ve seleften halefe teslim olunacaktır.

f) Toplantılar iki Yüksek Âkid Taraflardan biri veya diğerinin erazisi üzerinde münavebe ile yapılacaktır.

Madde — 6

İşbu mukavelenamenin meriyete girmesini takib edecek olan 15 gün zarfında, iki Yüksek Taraf hudud makamlarının listesini, daimî merkezlerini, faaliyet mntakalarını, toplantı yerlerini, hudud kapılarını, eşhasın teslim ve emvalin iade ve posta muhaberelelerinin teati olunacağı noktaları, diploması yolu ile, birbirlerine bildireceklerdir.

Hudud hattı üzerindeki geçid noktaları Yüksek hudud komisyonu tarafından müttefikan tesbit olunacaktır.

Bununla beraber Yüksek Âkid Taraflar işbu mukavelenamenin tatbıkı esnasında listelerin muhteviyatını ve yukarda ismi geçen geçid noktalarını bilitilâf diploması yolu ile tadil edebileceklerdir.

Madde — 7

İki Yüksek Âkid Taraf işbu mukavelename hükümlerinin tatbıkını teshil ve müşterek hudud-da eyi komşuluk münasebetlerinin muhafazasını temin maksadile her iki taraftan müsavî miktarda azayı ihtiva edecek bir yüksek hudud komisyonu teşkilinde mutabık kalmışlardır. Toplantıları münavebe ile bir veya diğer Tarafın arazileri üzerinde yapılacak olan bu komisyon 4 neü maddede gösterilen her iki Taraf hudud makamları tarafından haledilememiş olan bilcümle hâdise ve ihtilâfların tesviyesine çalışacaklardır. Bahis mevzuu olan komisyon, keza iki memleket arasındaki hududun nizam ve asayişini mümkün olan en eyi şartlar altında temin maksadile almamasını faydalı göreceği tedbirleri her iki Hükümetin tasvibine arzedecektir.

Yüksek hudud komisyonunun daveti ve toplanma mahal ve tarihinin tayini diploması yolu ile müttefikan kararlaştırılacaktır.

Yüksek komisyonun ilk toplantısı işbu mukavelenamenin meriyet mevkiine girmesinden en geç 6 ay sonra vaki olacaktır.

Madde — 8

Her iki Taraf hudud makamları hâdise ve ihtilâfların ve bunların tetkikile münasebettar meselelerin tesviyesi için mülâkat yerlerine gitmek üzere hududu geçmek hakkını haizdirler.

Hudud makamlarının toplanma ve mülâkatlarında kâtibler, müşavirler, tercümanlar ve icabında ehli hibre hazır bulunabileceklerdir.

Hududun geçilmesi, Yüksek Âkid Taraflardan her birinin hudud makamları tarafından mütebabilen vize edilmiş olan şahsî vesikaları üzerine olur. Bu vesika ancak tesbit edilmiş olan toplantılara iştirak etmek üzere hududu geçmeğe yarar. Âkid Taraflardan birinin talebnameşi üzerine lüzum gösterilen fevkalâde toplantıları icab ettiren müstacel hallerde, bu talebnameye hududun geçilmesine müsaade eden vesikanın da ilâvesi lâzımdır. Şurası mukarrerdir ki bu vesika zamanında haberdar edilecek olan diğer Tarafın hudud karakoluna tevdi edilecektir.

Madde — 9

Yüksek Âkid Taraflardan her birinin hudud makamları toplantı ve mülâkatlarda üniformalarile ve silâhlarını hâmil olarak hazır bulunmak hakkını haizdirler.

Madde — 10

Yüksek Âkid Taraflardan her birinin dördüncü maddede gösterilen makamları ve sekizinci maddede derpiş edilen müşavirler ve ehlihibre işbu mukavelename hükümlerinin tatbıkı maksadile diğer Taraf arazisinde buldukları müddetçe, bu Taraf arazisi üzerinde ikametleri esnasında işledikleri adi cürümlerden dolayı adli makamlar tarafından emredilenler müstesna olmak üzere, şarhları üzerinde hiç bir taharriyata ve hapis ve tevkife maruz bırakılmıyacaklardır.

Madde — 11

İşbu mukavelename ile derpiş olunan hâdis ve ihtilâfların tesviyesini kolaylaştırmak için Âkid Tarafların hudud makamları, lüzumlu gördükleri takdirde, müttefikane hududun her iki tarafında iki kilometrelik bir hudud mntakası dahilinde müşterek tahkikata girişebilirler.

Yukarıki fıkrada derpiş edilen hudud mntakasından çıkan hâdis veya ihtilâflara müteallik müşterek tahkikat ve istievablar mahallî hudud makamları tarafından diğer taraf hudud makamları memurini huzurunda yapılabilecektir. Tahkikat neticeleri bir zabıtnamede telhis olunacaktır.

İki Taraftan her birinin zarar görenleri, şahidleri ve ehlihibreleri, bir defaya mahsus olmak üzere, diğer Tarafça birlikte yapılan tahkikata iştirake mezuu kılmabilir. Bunlara verilecek müsaadenameler diğer Taraf hudud makamları tarafından vize edilecektir. Bununla beraber bu kimseler hududu geçişlerinde tamamille silâhsız olacaklardır. Bunlar şahsî ihtiyaçları için adam başına beş kilogramı geçmemek şartile yiyeceklerini ve tütün ve sigaralarını birlikte almak hakkından istifade edeceklerdir. Hududu geçişlerinde zatî eşyaları, gümrük muayenesine tâbi olmakla beraber, gümrük resimlerinden ve diğer resimlerden muaf olarak kabul edilecektir.

Madde — 12

Yüksek Âkid Taraflardan her biri, işbu mukavelename hükümlerinin icrası münasebetile kendi arazisine gelen kimselere, bilhassa nakil, ikametgâh ve kendi memleketleri makamlarile rabıta vasıtalarını emirlerine vermek hususunda lâzım gelen muavenette bulunacaktır.

Madde — 13

Yüksek Âkid Taraflardan her birinin hudud makamları silâhlı veya silâhsız, bir veya müteaddid kimseler tarafından öbür tarafın arazisi üzerinde irtikâb olunacak yağmagerlik, hırsızlık, gasb, şekavet ve kaçakçılık gibi fiillere aid hazırlıklara mâni olmak üzere lâzım gelen tedbirleri alacak ve diğer Taraf hudud makamlarını da keyfiyetten haberdar edecektir.

Madde — 14

Yüksek Âkid Taraflardan her birinin hudud makamları hududun her iki tarafında iki kilometre derinliğindeki bir mntakada diğer Taraf hudud makamları zamanında haberdar edilmek şartile ve bu mntaka dahilinde müsaade edilecek olan yabancı hayvanlara karşı yapılan sürek avları müstesna olmak üzere, avcılığı ve yukarıdaki iki kilometroluk mntakadan diğer taraf arazisi istikametinde silâh atışlarını menedecektir.

Bu hükümlere riayetsizlik halinde Âkid Taraflardan her birinin salâhiyetli makamları bahis mevzuu vakaları ve bunların hangi şartlar içinde hâdis olduklarını nakleden bir zabıtname tanzim edecekler ve bunun suretini diğer Taraf hudud makamlarına tevdi edeceklerdir. Keza meseleye verilen neticeyi de tebliğ edeceklerdir.

Madde — 15

Yüksek Âkid Taraflar ikineci maddenin (D. E. F. G. İ. J. ve K.) fıkralarında derpiş olunan fiilleri irtikâb etmeği itiyad edinmiş veya bu fiillerin muharrik ve müsevvikeye olarak tanınmış kimseleri, cürümleri katıyetle sabit olduğu takdirde, hudud mntakasından memleketin içerilerine doğru sevk etmeği taahhüd ederler.

Madde — 16

Yüksek Âkid Taraflar arasında akdedilmiş olan müerimlerin iadesi mukavelenamesi gerçeğine giren bir cürüm, Taraflardan birinin hudud mntakası dahilinde irtikâb olunduğu ve fail veya failleri komşu memleket arazisine iltica ettikleri takdirde, bu memleket makamları, diğer tarafın

hudud makamlarının talebi üzere, mezkûr fail veya failerin ihtiyaten tevkifleri zımmında gereken tedbirleri derhal alacaklardır.

Mücrimleri cürmün işlenmiş olduğu arazinin aid olduğu Devlet tebaasından oldukları takdirde bu husustaki iade talepleri bu Devletin hudud makamları tarafından diğer tarafın hudud makamlarına gönderilecek ve iade keyfiyeti de Yüksek Hudud Komisyonu tarafından tesbit edilecek şekillere uygun olarak yapılacaktır.

Mücrimler iltica ettikleri Devletin tebaasından iseler mahallî adlî makamlar tarafından takib ve muhakeme edilecekler ve haklarında isdar olunan karar hudud makamları tarafından diğer taraf hudud makamlarına bildirilecektir.

Diğer taraftan, Yüksek Âkid Taraflardan her biri işbu maddenin birinci ve ikinci fıkrası ahkâmını diğer taraf jandarmalarına da teşmil etmeği taahhud ederler.

Madde — 17

Yüksek Âkid Taraflardan her biri diğer taraf arazisini terkettikten sonra kendi hudud mntakasında yerleşmek için gelen kabileleri silâhlarından tecrid etmeği ve terkettikleri araziye dönmelerine mâni olmak için bunları bu mntakadan memleket içerlerine sevk etmeği taahhud eder.

Yüksek Âkid Taraflar hudud mntakası sekencesinin, Taraflardan birinin arazisine muhaceretini terğib, teşvik veya tahrik etmeği kararlaştırmışlardır. Böyle bir muhacereti kabul etmek zarureti karşısında muhacirler derhal hudud mntakasından memleketin içerlerine sevk edileceklerdir.

Madde — 18

İki Taraftan her birinin hudud makamları salâhiyettar teşkilâtları vasıtasile kendi memleketlerinde merî nizamlara ve iltihak etmiş oldukları beynelmilî mukavelenameler hükümlerine tevfikân insan ve hayvan sari hastalıklarının ve ziraat nebatları hasaratının diğer Taraf arazisine intişarına karşı manî tedbirler alacaklardır.

Madde — 19

Bir kimsenin, silâhlı veya silâhsız olarak hududun her iki tarafındaki iki kilometrelik mntakaya yanlışlıkla geçtiği sabit olduğu takdirde mahallî hudud makamları bu kimseyi diğer Taraf hudud makamlarına teslim zımmında gereken tedbirleri alacaklardır.

Madde — 20

Silâh, teçhizat, at ve saire gibi gayri kabili itiraz bir surette Devlete aidiyeti anlaşılabilen ve Âkid Taraflardan birinin arazisinden diğerinin toprağma geçirilmiş bulunan emval derhal iade edilecektir.

Kazaen veya hırsızlık, yağmagerlik, gasb veyahud diğer gayri kanunî fiiller dolayisile Âkid Taraflardan birinin arazisi üzerinde bulunan ehli hayvanlar, sürüler ve diğer emval, hudud makamları tarafından teşhis olunduktan sonra, hak sahiblerine teslim edilmek üzere diğer taraf hudud makamlarına aynen iade olunacaktır. Bahis mevzuu hayvanların ve emvalin iadesinde hiç bir resim alınmayacaktır.

Her iade talebine azamî bir ay zarfında cevap verilecektir.

Maahaza bu mühlet, şeraitin zarurî kıldığı hallerde bir ay daha temdid olunabilir.

Bahis mevzuu emvalin, tamamen veya kısmen, aynen iadesi imkânsızlığı halinde Âkid Taraflardan birine mensub hak sahipleri diğer Tarafın en yakın adlî makamlarından mezkûr emvalin tazminini talep edebilirler.

Bu hallerde ve Âkid Taraflardan birinin hudud mntakası ahalisi, diğer Taraf adlî makamlarına

kendileri diğer Taraf hudud mmtakası halkı arasındaki şahsî mahiyette mutalebat ve küçük ihtilâflar için müracaat edecek olduğu takdirde, iki Taraf hudud makamları kendi memleketleri tebaasma bir defaya mahsus ve beş gün muteber olmak üzere bir pasavan vermek hakkını haiz olacaklardır. İşbu pasavanda sahibinin hangi hudud karadolu yolu ile ve kimin nezdine gideceği tasrih edilecektir.

Mezkûr pasavan diğer Taraf hudud makamı tarafından vize edilecektir.

Zarar görenler muteber görülecek sebebler dolayısıyla bizzat gidemedikleri takdirde kendileri yerine murahasları diğer Taraf arazisine kabul edileceklerdir.

Zarar görenler, şahidler ve ehlihibre, 11 nei maddenin 3 neü fıkrasında tasrih edilen şartlar altında diğer Taraf arazisine gidebileceklerdir.

Madde — 21

Şurası mukarrerdir ki, salgın hayvan hastalıkları mevcudiyetinden şüphe edildiği halde yukarıda yazılı maddelerde derpiş edilen hayvanların iadesi iki memlekette meri olan hayvan sıhhi zabıtası nizamının tatbıkı kaydıle yapılacaktır.

Madde — 22

İşbu mukavelenamenin 2 nei maddesinin (f) ve (g) fıkraları hükümlerile derpiş edilen ve adlı makamların hiç bir müdahalesini tazammun etmeyen hâdise ve ihtilâflardan mütevellid zarar ve ziyan meseleleri hususunda, Âkid Tarafların hudud makamları bu meseleleri tetkik ve iras edilen zarar ve ziyanları takdir ve zarar görenleri ve muhasım taraflarını tayin ile iktifa edecekler ve bunların hepsi, diploması yolu ile bir tesviye zımında kendi Hükümetlerine arz edilmek üzere tanzim edilecek bir zabıtnamede gösterilecektir.

Madde — 23

İki Âkid Taraftan biri, çetelere ve karıştırıcı unsurlara karşı kendi hudud mmtakasında girişilmiş olan askerî hareketler esnasında hududun bir kısmının kapatılmasını talep ettiği takdirde bu kapatma şekli Yüksek Âkid Tarafların askerî makamları tarafından imza edilmiş bir zabıtnamede tesbit edilecektir.

Takib eden Taraf, takibat esnasında diğer Taraftan çetelere ve bahis mevzuu unsurlara karşı bazı tedbirlerin tatbıkını istediği takdirde, karşı Taraf yukarıda zikrolunan hareketlerin nihayetine kadar bu tedbirleri tesbit ve tatbik etmek maksadile lâzım gelen tertibatı derhal alacaktır.

Madde — 24

Kendilerine karşı ittihaz olunan bütün tedabire rağmen çeteler ve karıştırıcı unsurlar hududu geçmeğe muvaffak oldukları takdirde bunları takib eden Taraf firarilerin izlerini, eğer mevcud ise, tesbit ederek diğer Tarafı derhal keyfiyetten haberdar edecektir.

Bahis mevzuu izler hakkında her iki Tarafça bir zabıtname tanzim edilecektir.

Bu suretle haberdar edilen taraf, çeteleri ve yukarıda zikrolunan unsurları kendi arazisi üzerinde takib ve tenkil ve diğer Tarafı vaziyetten muntazam haberdar etmekle mükelleftir.

Madde — 25

23 neü maddede derpiş edilen harekât nihayete erdikten sonra müteffikan tanzim edilecek türkçe ve Parisî lisanlarıyla yazılmış bir zabıtname, iki Âkid Tarafça bu hususta tesbit edilen tedbirin tatbıkını ve işbirliği şeklini gösterecektir.

Noktai nazar ihtilâfı halinde, Âkid Taraflardan her biri mezkûr zabıtnamenin altına kendi lisanile bu husustaki mütalealarını kaydedebilecektir.

Madde — 26

Yüksek Âkid Taraflardan her birinin diğer taraf arazisi üzerinden uçmak için evvelce mezu- niyet istihsal etmiş olan hava sefineleri, 7. inci maddede derpiş edilen Yüksek Hudud Komisyonu tarafından tesbit edilecek şartlar altında hududu aşabileceklerdir.

Madde — 27

Yüksek Âkid Taraflardan birinin hava sefinesi diğer taraf hudud mntakasına civar bir mntakada uçuş esnasında makine bozukluğu, sis, şiddetli fırtına ve saire gibi bir hâdise dolayısıyla diğer Taraf arazisine mecburî bir iniş yaptığı takdirde, bu iniş hududun her iki tarafında 10 ar derinliğinde müvazi bir sahada olacaktır. Bu suretle yere inen hava sefineleri kontrole tâbi tutulacak ve mürettebatı isticval edilecektir. Bu muamelelerin ikmalinden sonra diğer hiç bir muameleye tâbi tutulmaksızın derhal uçuşlarına devam etmelerine müsaade edilecektir.

Yukarıda zikrolunan şartlar altında yapılacak paraşütle inişler de aynı muameleye tâbi olacaktır.

Madde — 28

İşbu mukavelename hükümlerine tevfikan hudud makamları ve Yüksek hudud komisyonu tarafından müttefikan alınacak kararlar katî mahiyeti haiz olacaktır.

Madde — 29

İşbu mukavelename tasdik olunacak ve tasdik keyfiyeti nota ile diğer Âkid Tarafa tebliğ olunacaktır. Mukavelename son notanın tevdiinden 15 gün sonra meriyete girecek ve beş sene müddeti olacaktır.

Bu müddetin inkızasından sonra Yüksek Âkid Taraflardan biri tarafından feshi ihbar edilmedikçe meriyet mevkiinde kalacak ve fesih keyfiyeti, tebliğ tarihinden itibaren altı ay sonra müessir olacaktır.

Tasdiknameler Ankarada mümkün olan süratle teati edilecektir.

Tasdikan hilmekal Yüksek Âkid Taraflar Murahhasları işbu mukavelenameyi imza etmişlerdir.

Tahranda iki nüsha olarak fransızca tanzim edilmiştir.

Tahran, 14 mart 1937

Enayetollah Samiy

Cemal Hüsnü Taray

Kemal Köprülü

İMZA PROTOKOLU

Türkiye Cümhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahi arasında hudud mntakasının emniyetine ve mezkûr mntakada çıkan hâdise ve ihtilâfların tesviyesine aid mukavelenamenin imzasma mübaderet olunacağı sırada Yüksek Âkid Tarafların Murahhasları işbu mukavelenamede tarif olunan iki taraf hudud makamlarının salâhiyet ve vazifelerinin hiç bir suretle hudud hattı trasesine ve arazi ve akar sular hududlarına teşmil edilemeyeceğini tasrih etmeği faideli görmüşlerdir.

İşbu protokol bu gün imza edilen mezkûr mukavelenamenin lâyenfek bir cüzü olup onunla birlikde meriyet mevkiine girecektir.

Tahran, 14 mart 1937

Enayetollah Samiy

Cemal Hüsnü Taray

Kemal Köprülü